

Ajaloo ja arheoloogia instituudi generatiivse tehisaru kasutamise suunised kirjalikes üliõpilastöodes

Ajaloo ja arheoloogia instituut lähtub tehisaru kasutamisel Tartu Ülikooli ning humanitaarteaduste ja kunstide valdkonna üldistest juhenditest.¹ Käesolev suunis juhib üliõpilaste tähelepanu mõningatele erisustele ja tõlgendustele.

Generatiivse tehisaru kasutamise puhul peab selle kasutaja olema teadlik selle olemusest ja usaldusväärsuse probleemidest (mh faktivead, välja mõeldud allikad, eri liiki sisulised eelarvamused, põhjendamatud üldistused, lihtsustatud käsitus).² Kasutaja võiks olla teadlik ka tehisaru kasutamise eetilistest probleemidest ja keskkonnamõjust.³

Õppeainete raames otsustab vastutav õppejõud või ülesannet hindav õppejõud tehisaru kasutamise reeglid.

Lähtuvalt sellest, et akadeemiline kirjalik väljendusoskus on üks ajaloo õppekavade olulistest õpiväljunditest, peavad üliõpilased omandama oskuse ennast kirjalikult väljendada ka ilma generatiivse tehisaru abita. Seetõttu jagunevad ainetes antavad kirjalikud ülesanded 1) sellisteks, mille koostamisel on generatiivse tehisaru kasutamine lubatud (lähtuvalt TÜ üldistest põhimõtetest, mis kehtivad alati); 2) sellisteks, mille koostamisel on generatiivse tehisaru kasutamine lubatud piirangutega ning 3) sellisteks, mille koostamisel on generatiivse tehisaru kasutamine keelatud.

Kui õppejõud on keelanud generatiivse tehisaru kasutamise tähendab see, et selles aines arendatakse kirjalikku väljendusoskust (refereerimine, olulise eristamine ebaolulisest, teksti struktuuri loomine, argumenteerimine, oma arvamuse väljendamine, akadeemiline keel ja stiil) ilma välise abita.

Õppejõul on õigus hinnata esitatud tööd madalamalt või seda mitte vastu võtta juhul kui see sisaldab viiteid olematutele allikatele või üliõpilane ei suuda selgitada, miks teksti jõudsid just sellised väited või faktid ning kust ta need leidis.

Lõputööde koostamisel tuleb generatiivse tehisaru kasutamine eelnevalt juhendajaga läbi rääkida.

Lõputööde puhul on generatiivset tehisaru lubatud kasutada oskuslikult töö koostamisel (nt päringuteks, andmete töötlemisel, tagasisidestajana). Kirjutamisprotsess võib toimuda vestluses tekstirobotiga, näiteks ideede genereerimisel, kirjutamise planeerimisel, fookuse seadmisel, artikli võimaliku struktuuri ning argumentide selguse tagasisidestamisel, kuid autor peab olema kogu protsessi jooksul teadlik generatiivse tehisaru kasutamise ohtudest. Teksti luua laskmine ja seejärel selle ilma kriitiliselt läbi töötamata oma töösse kopeerimine ei ole lubatud – seda käsitletakse võõra töö oma nime all esitamisenä. Üliõpilane peab protsessis jääma alati autoriks, kes vastutab töö sisu eest.

¹ „Üliõpilasele“, *Tartu Ülikooli koduleht*, <https://tehisaru.ut.ee/et/sisu/uliopilasele-0> (vaadatud 15.06.2026).

² Vaata samas nii kasutusvõimaluste kui -ohtude kohta: <https://tehisaru.ut.ee/et/sisu/uliopilasele-0>.

³ Vaata näiteks: Arutelu „Tehisaru kasutamise keskkonnamõju ja eetikaküsimused vajavad senisest paremat teadvustamist“, *Tartu Ülikooli koduleht*, <https://kestlikuarengukeskus.ut.ee/et/uudis/tehisaru-kasutamise-keskkonnamoju-ja-eetikakusimused-vajavad-senisest-paremat-teadvustamist> (vaadatud 15.06.2026).

Generatiivset tehisaru võib lõputööde puhul kasutada keeleteoimetamiseks, sh ka sõnakorduste, selguse ja terminite järjepidevuse kontrollimiseks. Toimetatud töö tuleb hoolikalt läbi töötada, et vältida tehisaru poolt loodud vigu või lisatud/muudetud teksti, mis muudab autori mõttekäiku.

Generatiivset tehisaru või tõlkeprogrammi võib kasutada tõlkimisel pidades silmas tõlkeprogrammide võimalikke nõrkusi: kvaliteedierinevused keeleti, konteksti vääriti mõistmine, erialaterminoloogia mitte tundmine, jne. Töö seisukohast oluliste tekstide ja tekstiosade puhul tuleb masintõlge hoolikalt (sõnaraamatute ja keelekorpuste abil⁴) üle kontrollida.

Generatiivset tehisaru või tõlkeprogrammi võib kasutada lõputöö võõrkeelse resümee tõlkimiseks ja toimetamiseks, kuid mitte selle koostamiseks ühe viibaga töö põhiteksti põhjal. Tõlgitud tekst tuleb hoolikalt läbi töötada, et seal ei oleks vigu terminoloogia või sõnavaste kasutamisel või teksti mõte ei ole muutunud.

Tehisaru kasutamine tuleb töös selgelt lahti kirjutada vastavalt sellele, millises ulatuses tehisaru töö koostamisel kasutati. Kui tehisaru on kasutatud näiteks ainult keeleteoimetamiseks ja toortõlke tegemiseks, siis võib seda selgitada ka sissejuhatuse viimase lausena (mida lasti teha ja programmid, mida kasutati).

Generatiivse tehisaru kasutamisele tuleb alati **viidata** (sh ka nt Grammarly AI rakendused). Sissejuhatuses tuleb märkida, millised töö osad on loodud generatiivse tehisaru abiga (sh ka joonised, tabelid, pildid), millist rakendust kasutati (looja, nimi, versioon ja varsiooni aasta, tüüp ja veebiaadress ning kasutamise kuupäev).

*Nt OpenAI. (2022). ChatGPT (20. detsembri versioon) [suur keelemudel].
<https://chat.openai.com/>.*

Läbipaistvuse huvides palume viidata ka masintõlkeprogrammide kasutamisele kui neid on kasutatud tekstis olevate tsitaatide või resümee tõlkimisel.

Lõputööde hindamiskriteeriumid on koostatud selliselt, et tehisaru kasutamine ega mitte-kasutamine ei anna üliõpilasele eelist. Üliõpilane peab mõlemal juhul:

- Lähtuma allikakriitikast ja ajaloolisest kontekstist, mida autor peab ise piisavalt hästi tundma.
- Suutma põhjendada oma argumente ja töö struktuuri – need peavad olema autoril korralikult läbi mõeldud.
- Selgitama oma töö sisu, millega võib probleeme tekkida ka juhul kui üliõpilane on oskamatult parafraseerinud allikaid või sekundaarkirjandust.
- Kasutama korrektseid termineid.
- Vältima põhjendamatu üldistusi.

⁴ Millistes kontekstides ja tähendustes on sõna kasutatud.